

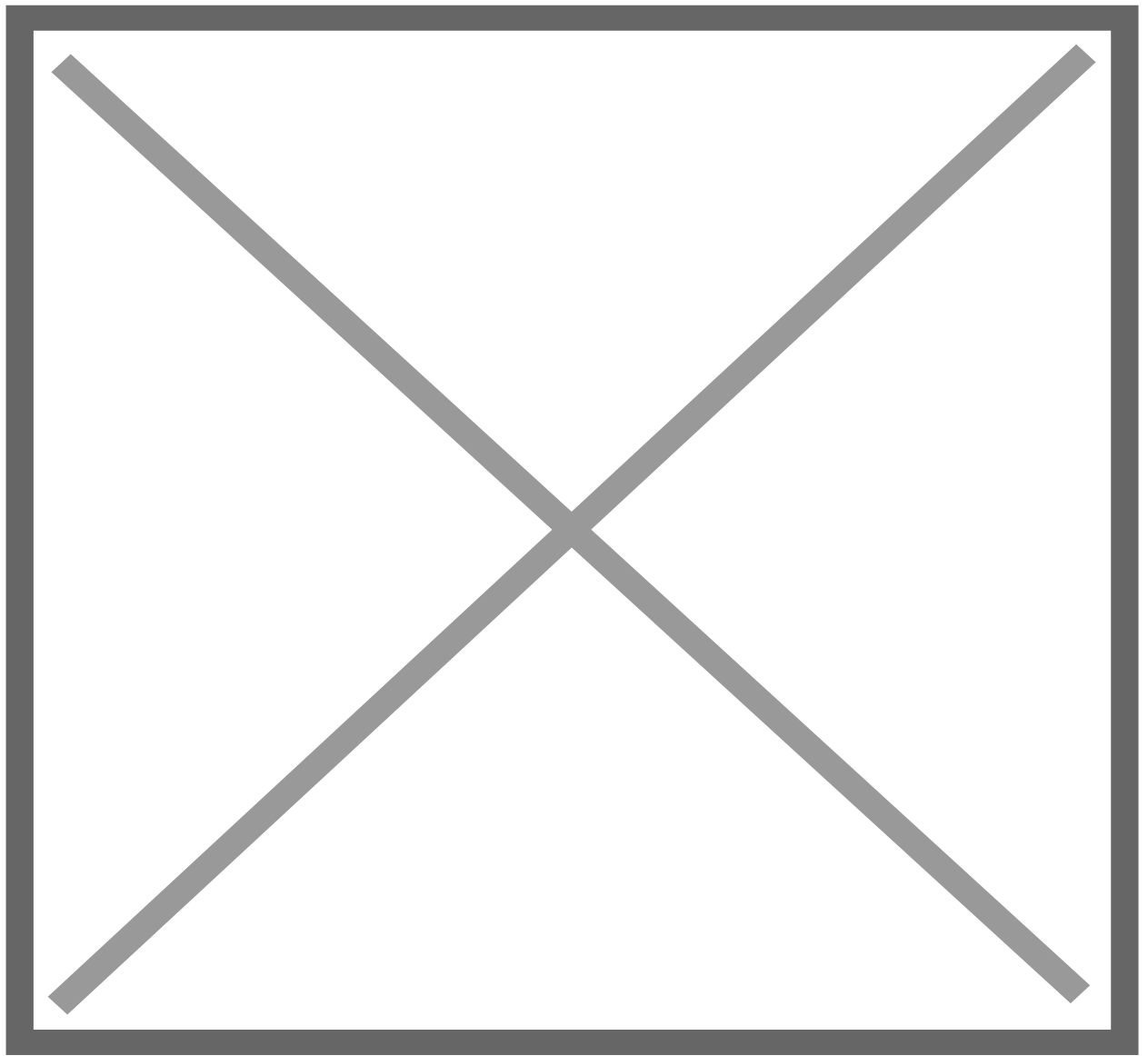
Phật giáo tham gia bảo vệ môi trường ứng phó với biến đổi khí hậu

ISSN: 2734-9195 00:06 16/02/2016

Phật giáo hoàn toàn xứng đáng là một trong những nền tảng đáng chú ý nhất trong công cuộc bảo vệ môi trường sống hiện nay.

Ngày nay, chúng ta đang chứng kiến sự phát triển mạnh mẽ về khoa học kỹ thuật trong lịch sử nhân loại. Với những thành tựu to lớn về khoa học kỹ thuật được áp dụng vào trong sản xuất và đời sống đã giúp cho con người thực hiện được rất nhiều ước mơ trong cuộc sống. Sự phát triển vượt bậc về khoa học kỹ thuật và những phát kiến vĩ đại trong nhiều lĩnh vực như: điện tử, công nghệ thông tin, các phương tiện giao thông vận tải, công nghiệp giải trí v.v... đã góp phần biến đổi xã hội ngày một văn minh giàu có hơn. Tuy nhiên, đi cùng với những mặt tích cực trên, thế giới ngày nay đang phải đối mặt với rất nhiều những vấn đề nhức nhối đã trở thành những vấn nạn. Trong các vấn nạn đó, có lẽ biến đổi khí hậu, ô nhiễm môi trường đã và đang trở thành vấn nạn nhức nhối nhất đe dọa đến sự phát triển và mạng sống của nhân loại trên thế giới này và trở thành vấn đề nghị sự cấp bách mang tính toàn cầu.

Biến đổi khí hậu, ô nhiễm môi trường giờ đây không còn là một khái niệm xa xôi, trừu tượng, không phải chỉ ô nhiễm không khí mà cả đất, nước cũng đang bị ô nhiễm. Chính điều đó sẽ dẫn đến việc mất cân bằng hệ sinh thái và hậu quả của nó là những hiểm họa thiên tai giáng xuống bất cứ nơi đâu và bất cứ lúc nào.... Điển hình là những trận thiên tai tàn khốc nhất trong lịch sử đều xảy ra gần đây: Bão lũ ở Bangladesh, Philippine, Trung Quốc, Mỹ, Việt Nam, hạn hán ở miền Đông Nam nước Mỹ, lũ lụt ở Mexico, CHDCND Triều Tiên; phun nham thạch bùn ở Indonesia; mưa lũ ở Nam Á, động đất ở Peru, Chi Lê..., cháy rừng ở Indonesia, Hy Lạp... Tại một hội nghị thượng đỉnh Liên Hiệp Quốc về biến đổi khí hậu năm 2014 các chuyên gia đã cảnh báo rằng hàng tỷ người phải đối mặt với thiếu lương thực, nước uống và nguy cơ lụt lội, nhiều loại động thực vật sẽ bị tuyệt chủng. Ô nhiễm không khí, nước sinh hoạt nghiêm trọng ở nhiều địa phương đã dẫn đến việc xuất hiện những “làng ung thư” và hàng loạt những căn bệnh lạ mà trước đây không có. Ở nhiều sông ngòi, cá không thể sống được, đất không thể canh tác, trồng trọt do bị ô nhiễm quá nghiêm trọng.

Nguyên nhân dẫn đến biến đổi khí hậu, ô nhiễm môi trường thì có rất nhiều, song ta có thể dễ dàng nhận thấy động lực phát triển kinh tế là nguyên nhân sâu xa của việc biến đổi môi trường. Ở các quốc gia có trình độ phát triển kinh tế khác nhau thì có các xu hướng gây ô nhiễm môi trường khác nhau. Ví dụ:

Ô nhiễm do dư thừa: 20% dân số thế giới ở các nước giàu hiện sử dụng 80% tài nguyên và năng lượng của loài người. Sản xuất công nghiệp phát triển mạnh, hoạt động quá nhiều của các phương tiện giao thông vận tải đã tạo ra một lượng lớn chất thải độc hại vào môi trường (đặc biệt là khí thải). Hiện nay, tại các hội nghị thượng đỉnh về môi trường, các nước giàu vẫn chưa thực sự tự giác chia sẻ tài lực với các nước nghèo để giải quyết những vấn đề có liên quan tới môi trường.

Ô nhiễm do nghèo đói: Mặc dù chiếm tới 80% dân số thế giới, song chỉ sử dụng 20% tài nguyên và năng lượng của thế giới, nhưng những người nghèo khổ ở các nước nghèo chỉ có con đường duy nhất là khai thác tài nguyên thiên nhiên

(rừng, khoáng sản, đất đai,...) mà không có khả năng hoàn phục.

Như vậy, để phát triển, dù là giàu có hay nghèo đói đều tạo ra khả năng gây ô nhiễm môi trường. Quá trình sản xuất thải ra môi trường rất nhiều chất thải (cả khí thải, nước thải, chất thải rắn). Trong các chất thải này có thể có rất nhiều loại độc hại làm ô nhiễm, suy thoái, hoặc gây ra các sự cố về môi trường.

PHẬT GIÁO GÓP PHẦN GIẢI QUYẾT VẤN NẠN MÔI TRƯỜNG

Trong giới phật tử chúng ta ai cũng biết rằng đạo Phật không phải từ trên trời rơi xuống mà chính là được phát hiện trong lòng sự sống của nhân loại, để phục vụ cho nhân loại nên đạo Phật cũng chính là con đường giải quyết các vấn nạn toàn cầu cho nhân loại, trong đó có vấn nạn môi trường.

Ngày nay, chúng ta đang sống trong một thế giới với rất nhiều mối đe dọa như: những cuộc tranh chấp và xung đột khu vực, những cuộc xung đột giữa các nền văn minh khác nhau và ô nhiễm môi trường ... Trong thế giới đầy rẫy những vấn nạn đó, chúng ta phải làm gì? Chúng ta phải tìm ra con đường tự cứu thoát chúng ta ra khỏi tình trạng nguy hiểm! Con đường ấy chính là đạo Phật.

Khi lợi ích kinh tế trở thành mục tiêu, thành động lực vượt ra ngoài giá trị nhân bản của xã hội thì hành động của con người trở nên liều lĩnh và tàn bạo hơn. Chính vì thế nên các yếu tố tâm linh, đạo đức và nhân văn - vốn được xem là nét đẹp nhất của văn hóa phương Đông - sẽ bị suy thoái là điều tất yếu.

Thế hệ tương lai của nhân loại là tầng lớp thanh thiếu niên được sinh ra và lớn lên trong môi trường như vậy nếu không có một nền tảng đạo đức lương thiện thì những tác động ấy của thời đại sẽ biến chúng thành những sinh vật để sống hơn là những con người thực thụ. Sự què quặt đó thật đáng thương hại! Phật giáo xin được bày tỏ và hy vọng được chia sẻ mối lo ngại này cùng xã hội.

Trước những đau khổ của con người, Phật giáo đóng vai trò vô cùng quan trọng trong điều chỉnh hành vi con người. Tất cả giáo lý của Phật giáo đều hướng con người đến chân, thiện, mỹ; hướng thế giới đến hòa bình, công bằng, ấm no, hạnh phúc và tất nhiên là một môi trường sống trong lành. Phật giáo hướng con người đến những việc có thể làm được chứ không phải là để chiêm ngưỡng từ xa và mơ ước. Tổng kết 49 năm thuyết pháp của đức Phật, Ngài đã tuyên bố rõ ràng rằng, Ngài chỉ dạy hai vấn đề: Sự khổ và con đường diệt khổ. Ô nhiễm môi trường dẫn đến phá vỡ sự cân bằng hệ sinh thái đem đến đau khổ. Hành động để cứu môi trường ra khỏi tình trạng hiện nay nghĩa là chấm dứt đau khổ. Đức Phật của chúng ta chỉ có một mong muốn dùng giáo lý của mình hướng con

người tự tìm kiếm hòa bình, an lạc trong một môi trường trong sạch chứ không bao giờ mong điều ngược lại.

Như chúng ta đã biết đạo Phật không phải chỉ là một tôn giáo, đạo Phật không phải chỉ có đức tin, niềm hy vọng vào tương lai và sự cầu nguyện, mà đạo Phật còn là một kho tàng tuệ giác với những phương pháp rất cụ thể có thể giúp nhân loại tháo gỡ, chuyển hóa những khó khăn, những khổ đau trong bản thân, gia đình và ngoài xã hội, khắc phục tình trạng môi trường hiện nay đem lại sự yên vui cho nhân loại. Đạo Phật là con đường chuyển hóa đưa tới giải thoát giác ngộ và an lạc. Muốn tìm con đường ấy thì đòi hỏi mỗi người chúng ta không những chăm lo cho những nền tảng của hạnh phúc cá nhân mà còn phải tích cực tham gia vào công tác bảo vệ môi trường sống hiện nay chúng ta phải thực tập Bát chính đạo . Chúng ta phải vận dụng giáo lý Bát Chính Đạo để làm phương thuốc giải quyết những vấn nạn toàn cầu, trong đó có vấn nạn môi trường, vì Bát Chính đạo cũng là xương sống, là cốt tủy của đạo Phật

Bát Chính Đạo gồm có Chính Tri Kiến là nhận thức đúng đắn, là thấy, biết một cách chân chính, nhận thức đúng đắn tầm quan trọng của môi trường sống đối với đời sống nhân sinh. Chính Tư Duy là suy nghĩ đúng đắn, là suy nghĩ về lợi ích và con đường đưa đến sự lợi ích cho môi trường sống. Chính Ngữ là lời nói chân chính và có tác dụng chuyển hóa. Nó chính là việc kêu gọi hãy làm những việc có lợi cho môi trường. Chính Nghiệp là nghề nghiệp chính đáng không những không đem lại đau khổ, tổn hại cho tha nhân và xã hội mà còn mang lại hạnh phúc, bình an, lợi lạc. Chính Mạng là đời sống chân chính, tức là phương cách sống không gây đau khổ cho người, vật hay tàn phá thiên nhiên. Chính Tinh Tấn là tứ chính cần, tức là bốn loại hành động siêng năng hạn chế tối đa các tương tưởng, hành động sai trái, xấu ác, đồng thời khởi phát các yếu tố tốt đẹp giảm thiểu những xu hướng có hại và tăng trưởng những gì có lợi cho môi trường. Chính Niệm là nhớ nghĩ những điều chân chính, đặt những gì có thể làm tốt cho môi trường vào trong tâm thức của mình và Chính Định là tâm kiên định một cách chân chính. Nếu chúng ta lấy Bát Chính Đạo soi rọi vào các vấn nạn môi trường thì chúng ta sẽ thấy được gốc rễ, nguyên nhân sâu xa của tình trạng ô nhiễm môi trường hiện nay, thấy được sự vật đúng như sự thật của nó, không bị những tư tưởng, hành động phi pháp chi phối, thấy được mối liên hệ mật thiết giữa con người và tất cả sự vật đều có ảnh hưởng, ràng buộc lẫn nhau theo tiến trình của luật nhân quả.

Phật giáo luôn cho rằng tư tưởng con người là quyết định tất cả hành động của con người. Do vậy, Phật giáo chủ trương dùng Phật giáo làm thay đổi tư tưởng từ đó chế ngự hành động. Một môi trường sống thật sự trong lành, không ô nhiễm khi và chỉ khi tất cả mọi người đều có ý thức bảo vệ và gìn giữ nó. Do đó, muốn giữ gìn môi trường trong sạch cần phải làm thay đổi tư tưởng của con

người làm điều kiện tiên quyết.

Giáo pháp của đức Phật là cả một kho tàng chính pháp làm lợi lạc quần sinh, nhưng nó chỉ có thể có tác dụng hữu hiệu khi chúng ta có nhận thức và thực tập đầy đủ và nghiêm túc. Phật giáo hoàn toàn xứng đáng là một trong những nền tảng đáng chú ý nhất trong công cuộc bảo vệ môi trường sống hiện nay. Có thực hành theo những con đường như thế thì môi trường sống của chúng ta mới không bị đe dọa. Và một môi trường sống trong lành sẽ luôn hiện hữu và trường tồn cùng nhân loại chúng ta.

Hòa thượng Thích Gia Quang - Phó Chủ tịch HĐTS Giáo hội Phật giáo Việt Nam **Tạp chí Nghiên cứu Phật học số tháng 1/2016**